

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte onsdag den 29 oktober 1947 kl. 13

Formann: M o n s e n .

Fraværende var: Støstad og Natvig Pedersen (forf.).
Foruten komiteens medlemmer var til stede fylkesmann
Gabrielsen og to representanter for Utenriksdepartementet.

Formannen: Det er meningen å fortsette drøftelsen av det vi holdt på med i går, om fremgangsmåten ved forhandlingene med Sovjet om sjøgrensen. Jeg har tenkt på om det ikke lot seg gjøre å bruke en slik fremgangsmåte at forhandlerne ikke undertegnet resultatet av forhandlingene før det var forelagt for denne komite. Jeg vil høre om utenriksministeren finner en slik fremgangsmåte tilrådelig og hensiktsmessig - at forhandlerne forelegger resultatet av forhandlingene for denne komite før de undertegner protokollen.

Statsråd Lange: Jeg har konferert med delegasjonens formann, fylkesmann Gabrielsen, og jeg tror det må kunne gjøres på den måte at vi gir delegasjonen en instruks om å forhandle på grunnlag av de og de alternativer, men at det, når man så er kommet til et resultat, blir meddelt russerne at fordi dette er et spørsmål som berører norsk statsterritorium, må man i henhold til norsk konstitusjonell praksis før endelig undertegning forelegge det for de konstitusjonelle myndigheter igjen. Jeg tror det må kunne gå å ta det på den måten.

Formannen: Jeg vil spørre utenriksministeren om det da er hans mening at resultatet av forhandlingene, før protokollen underskrives, skal forelegges bare for denne komite, eller om det også skal forelegges for Stortinget.

Statsråd Lange: Det greieste, synes jeg, måtte være at det ble forelagt Stortinget, at det går via denne komite til Stortinget, så man fikk Stortingets uttalelse, når saken berører norsk statsterritorium.

Formannen: Det er vel så at når protokollen foreligger undertegnet, vil det praktisk talt ikke være noen mulighet for å nekte ratifikasjon, og derfor ville det kanskje være det riktige å gå like til Stortinget før undertegningen foregår? Er det så utenriksministeren mener?

Friis: Jeg vil gjerne spørre: Er det da meningen at forhandlerne, før forhandlingene tas opp igjen, skal si fra at de ikke har rett til å undertegne på egen hånd? Vil ikke det svekke forhandlingene? Hvis de på forhånd sier: Vi kommer her bare for å forhandle, men har ikke noe mandat

til å undertegne, - vil ikke russerne da straks si at da er forhandlingene så på det løse at de ikke vil ha noen forhandlinger?

Statsråd Lange: Til det vil jeg bare ha sagt at hvis reaksjonen fra russisk side skulle være den, vel, så får vi ta det hele her. Men situasjonen for de russiske forhandleres eget vedkommende er den at de selv ikke kan undertegne en tøddel uten å forelegge det for høyere instanser, så jeg tror det er all utsikt til at de vil forstå en sådan ting som at forhandlerne sier at på grunn av de konstitusjonelle regler vi har her hjemme, må vi gå frem på den måte. Skulle det så mot formodning vise seg at de russiske forhandlere sier at på det grunnlag kan de ikke forhandle, vel, så får vi ta saken inn for Stortinget og få det hele klarlagt. Men jeg tror det ville være en fordel om vi kunne få det til på denne måten som nå er antydnet, fordi da vil forhandlerne ha meget større bevegelsesfrihet til å finne frem til et resultat som kan aksepteres av begge parter, enn om vi skulle forhandle etter at saken har vært i Stortinget, og dermed forhandle med et striktere bundet mandat, så å si.

Utheim: Jeg ser ikke stor forskjell i dette, hvorvidt man på den måte som her er nevnt, gir våre forhandlere fullmakt til å komme til enighet og underskrive en overenskomst for senere ratifikasjon, eller man nå sier at vi er villige til å forhandle, men ikke til å underskrive overenskomsten. Vi er i begge tilfelle etter min mening like bundet. Har begge parter i forhandlingene kommet til et resultat som de mener er akseptabelt, selv om protokollen ikke er underskrevet, tror jeg det er meget vanskelig for det norske Storting å kunne desavuere det.

Jeg har nå hatt anledning til å lese de dokumenter som vi har fått sendt til komiteen fra departementet, og for meg synes spørsmålet å bli vanskeligere og mer og mer komplisert.

Det er et par ting jeg har lyst til å rette en direkte forespørsel til utenriksministeren om. Jeg ser at de to delegasjonene, den sovjet-russiske og den norske delegasjon, på et av de første møter var blitt enige om at man under disse sakers behandling skulle legge til grunn forholdet fra 1826, og at dette senere er stadfestet ved kgl. resolusjon, - jeg har ikke dokumentene her - av juli 1946, tror jeg. Jeg stusset litt over denne behandling. Denne stadfestelse ved kgl. resolusjon innebærer dog en reell avståelse av norsk territorium. Jeg synes Regjeringen der har overskredet sin kompetanse. Det er det ene spørsmål.

Det annet spørsmål jeg også har lyst til å stille, er dette: Disse forhold var ordnet så lenge Finland var vår nabo. Forholdene har altså utviklet seg slik at ved en krig har Russland ervervet disse arealer, dette territorium, og

vi er blitt nabo med russerne. Kan russerne ved en krig som dette erverve seg større rettigheter enn Finnland selv hadde? Er ikke forholdet da at når russerne fremsetter krav om utvidelse av sitt sjøterritorium, så reiser de et nytt krav? Jeg vet ikke hvilke traktatforbindelser vi har med Russland om løsningen av sådanne stridigheter. Det har jeg også lyst til å høre. - Jeg reiser spørsmålet her. Jeg ber om å få høre hva utenriksministeren sier om disse ting.

Ellers er jeg mer og mer kommet til at vi bør følge den fremgangsmåte som jeg nevnte i går. Spørsmålene her er så komplisert, folkerettslig, politisk og konstitusjonelt, at jeg mener det er nødvendig å undergi denne sak en langt bredere forberedende behandling enn det har vært anledning til her. Jeg synes det er det eneste riktige at man går til russerne og sier: Den delegasjon som her er oppnevnt, er sammensatt ut fra helt andre hensyn, nemlig oppgangen av grensene til lands. De spørsmål som nå er oppstått, reiser så mange vanskelige kompliserte spørsmål, at vi må få tid til å gjennomgå dette på et bredere grunnlag her hjemme. Dette er ingen mistillit til den delegasjon vi har. Jeg kjenner fylkesmann Gabrielsen, han behersker, gå jeg ut fra, denne materie. Jeg har også tatt til etterretning det som utenriksministeren sa i går om et annet medlem av delegasjonen, nemlig Utenriksdepartementets representant. Men delegasjonen for øvrig, hvem består den av? Den består av direktøren for Den geografiske Oppmåling, av fløtningsdirektør Johannessen og av en offiser, oberstløytnant Wrede Holm. Dette er ikke folk som etter min mening behersker denne overordentlig vanskelige materie som reiser viktige og vanskelige folkerettslige og konstitusjonelle spørsmål og også spørsmål av politisk art.

Jeg har notert meg i de papirer jeg har lest, at denne sak også har vært forelagt Justisdepartementets lovavdeling. Den har også sterkt hevdet at en vesentlig avståelse, selv om det er av norsk sjøterritorium, forbyr Grunnlovens § 1. Jo mer jeg har tenkt på dette siden i går, desto mer tvilende er jeg derfor blitt overfor hele saken, og desto mer er jeg kommet til at vi må behandle den med den største varsomhet og den største forsiktighet.

Jeg skal innskrenke meg til dette. Jeg har lyst til å høre hva utenriksministeren har å si til de to direkte spørsmål jeg har tillatt meg å stille ham.

Bettum: Jeg synes stillingen er vanskelig. Det er altså en sak, hvor det er spørsmål om avståelse av norsk territorium. Jeg for min del ser saken sånn at denne komite ikke har noen som helst kompetanse i så henseende, og det ville ikke være riktig, synes jeg, at komiteen lar delegasjonen reise til Moskva med noen tillatelse fra komiteens side til å forhandle om noe sånt. Nå er spørsmålet om man skal la delegasjonen reise, idet den ikke skal underskrive noen avtale, den skal først komme tilbake hit. Altså ikke bare ratifikasjonsspørsmålet, men også

spørsmålet om underskrift eller ikke underskrift av delegasjonen er holdt utenfor. Jeg er meget sterkt i tvil om det er riktig av komiteen å gi samtykke til at delegasjonen reiser også når forholdet er dette.

Hovedspørsmålet er dette spørsmål om avståelse av territorium. Der har vi ingen kompetanse, det må i alle tilfelle til Stortinget, og selv Stortingets kompetanse er jo der innskrenket.

Det er et spørsmål jeg gjerne vil stille. Det står ikke helt klart for meg etter de karter som foreligger, hvor meget norsk territorium vi avstår. Tidligere hadde vi altså Finnland med en beskjeden sjøgrense som nabo. Og ved de linjer som trekkes opp nå, er det ikke klart for meg hvor meget av det sjøterritorium vi den gang hadde, nå avstås og hvor meget russerne nå annekterer av det som tidligere var internasjonalt farvann. Det er to forskjellige spørsmål. Jeg skulle ha lyst til å vite hvor meget territorium det er spørsmål om å avstå, for det er særlig når det gjelder avståelsen av territorium at jeg mener vi er sterkt bundet. Skal delegasjonen kunne reise, må det iallfall være fullstendig klart for oss at det her dreier seg om rene bagateller når det gjelder avståelse av territorium som tidligere har vært norsk.

Jeg vil ikke si mer foreløpig. Jeg synes, som jeg sa, at saken er meget vanskelig, og jeg mener det er klart at komiteen her ikke har noen spesiell kompetanse. Saken må under alle omstendigheter til Stortinget.

Smitt Ingebretsen: Får jeg også lov å stille et spørsmål, så vi kan få spørsmålene samlet på ett brett. Det er tidligere blitt sagt her, at det fra russisk side før forhandlingene om disse grensespørsmål ble åpnet, var gitt uttrykk for at vår stilling med Russland som nabo ikke skulle bli dårligere enn den vi hadde da vi hadde Finnland som nabo. Jeg vil gjerne spørre utenriksministeren om det er riktig. Det er iallfall blitt fortalt her i huset tidligere.

Utenriksminister Lange: Til hr. Utheim vil jeg gjerne svare på de direkte spørsmål, at hele problemet om våre grenseoppgangsforhandlinger har vært omtalt av meg flere ganger i denne komite og dessuten i en redegjørelse i Stortinget før forhandlingene overhodet ble satt i gang, og spørsmålet om selve grunnlaget for forhandlingene, dette at man skulle legge grensekonvensjonen av 1826 til grunn, har også vært forelagt her før det ble utferdiget noen kongelig resolusjon. Så det kan ikke være spørsmål om at Regjeringen der har gått utenom sin kompetanse på noen som helst måte.

Hvor det gjelder det annet spørsmål, om sjøterritoriet, lyder uttalelsen fra Justisdepartementets lovavdeling på at hvis det er spørsmål om noen vesentlig avståelse, så er det Stortinget og det alene som kan treffe

avgjørelsen. Det blir jo her da spørsmål om en vurdering av hva som er vesentlig.

Jeg har her en beregning over hva det kan bli spørsmål om vil gå tapt i forhold til hva vi har nå av norsk sjøterritorium, etter de tre forskjellige alternativer. Etter alternativ 1 - vårt alternativ 1 - som jeg redegjorde for i går, er det spørsmål om 7.4 kvadratkilometer av det som tidligere var norsk og som nå blir sovjet-territorium. Etter det annet alternativ er det 13.2 kvadratkilometer og etter det tredje alternativ, som er det lengste vi hadde tenkt å kunne strekke oss overhodet, er det 17.4 kvadratkilometer. Forskjellen mellom det gunstigste og det ugunstigste alternativ er altså 10 kvadratkilometer, og det som det totalt dreier seg om, er 17.4 kvadratkilometer norsk område. Vi har vurdert det slik i Utenriksdepartementet at 17.4 kvadratkilometer ikke kan sies å være en vesentlig del av norsk statsområde, og at man forsåvidt, når man forela saken her i komiteen, skulle være på den sikre side i forhold til norsk konstitusjon.

Det er ikke spørsmål om å sende en delegasjon bort for å forhandle. Delegasjonen har vært i arbeid siden tidlig i sommer. Den har først tilbrakt et par måneder oppe ved grensen med oppmerkningen, og er derunder kommet inn også på forlengelse av landgrensen ut i sjøen. Det er slik spørsmålet har reist seg. Den har så, etter at den der oppe ikke kunne komme til noe resultat på det område, som avtalen var på forhånd, forlagt sitt arbeid til Moskva, hvor det nå settes opp 415 protokoller, en for hvert grensemerke. Men under dette arbeid med alle disse protokoller må man også være forberedt på at spørsmålet om sjøgrensen blir tatt opp igjen, og jeg kan ikke skjønne at en nøktern vurdering av hva det her står på spill, tilsier at man går til et så stort apparat som hr. Utheim antydte, at man sender en helt ny oppnevnt grensedelegasjon eller forhandlingsdelegasjon bort for å forhandle om enten 7,4, 13,2 eller 17,4 kvadratkilometer sjøområde. Så vesentlige interesser kan jeg ikke skjønne at det er om å gjøre i dette tilfelle, at det skulle tilsi et så stort apparat.

Til hr. Smitt Ingebretsen vil jeg si at det har generelt - uten at det har fått noen forpliktende form - fra russisk side vært sagt at nei da, man skulle ikke komme i noen verre stilling med Russland som nabo enn med Finnland som nabo. Det har vært uttalt sånn underhånden under de helt forberedende stadier av disse forhandlinger. Nå, reelt er jo ingen av oss i tvil om at vi *kommer* i en vanskeligere stilling, fordi selve den ting at russerne håndhever sine grenser og betrakter sine grenser som en sperring på en ganske annen måte enn noen annen stat gjør det, nødvendigvis må bringe oss i en annen stilling. Naturligvis vil det fra norsk side bli argumentert med at forandringen ikke skal skape dårligere forhold, og kan vi få russerne til å gå på den sjøgrense vi hadde overfor Finnland, så desto bedre, men etter de forhandlinger som

har vært i grensedelegasjonen, er det ingen utsikt til at russerne aksepterer det.

Men det jeg ville antyde, var at delegasjonen kunne ha adgang til der borte å forhandle, og hvis vi kan få akseptert alternativ 1, som betyr 7,4 kvadratkilometer, eller alternativ 2, som betyr 13,2 kvadratkilometer - og ingen av de to alternativer berører overhodet spørsmålet om utstrekningen av den russiske sjøgrense, ti eller tolv mil eller fire mil eller tre mil, fordi det ene er halveringslinjen for vinkelen, det annet er halveringslinjen for forbindelseslinjen, så ingen av dem berører overhodet det prinsipielle spørsmål om det russiske sjøterritoriums utstrekning - hvis delegasjonen kunne komme til enighet med russerne om et av de to alternativer, mener jeg den måtte kunne få fullmakt til å undertegne. Kan den ikke få akseptert noen av de to alternativer, så må den si at det her er et spørsmål som i vesentlig grad berører norsk statsterritorium, og etter norsk forfatning kan det overhodet ikke forhandles om det, før det har vært forelagt de konstitusjonelle myndigheter. Det tror jeg ville være en praktisk løsning av spørsmålet på dette stadium.

Det sannsynlige er at vi får saken tilbake, og at den må inn for Stortinget, for jeg tror, særlig etter hva vi har fått vite om russernes syn på dette under forhåndsdrøftelsene oppe i Finnmark, at det ikke er sannsynlig at de går med på hverken alternativ 1 med 7,4 eller alternativ 2 med 13,2 kvadratkilometer. Russernes utgangsstilling var jo at de ville ha meridianen, som ville kutte av Varangerhalvøya. De tenkte riktignok at det da skulle gå en bue utenom selve Varangerhalvøya. Nå, det ligger jo så langt fra vårt utgangsstandpunkt at det skal atskillig jenkning til fra deres side for å komme til noen enighet.

Men for å repetere det jeg her har fremholdt, ville jeg antyde at vi kunne få gi delegasjonen den fullmakt at den skal forhandle der borte, og at hvis den kan få enighet på grunnlag av alternativ 1, som betyr 7,4 kvadratkilometer, eller alternativ 2, som betyr 13,2 kvadratkilometer, så kan den undertegne med det vanlige forbehold om godkjenning. Er det ikke mulig å få enighet på noen av de grunnlag, må den si at da må vi tilbake til våre konstitusjonelle myndigheter.

...

Det viser seg at jeg har talt ut fra litt feilaktige premisser, og det gjør i og for seg saken lettere. Hverken alternativ 1 eller alternativ 2 betyr avståelse av noe som helst som inntil i dag har vært norsk sjøterritorium. Det opplyser fylkesmann Gabrielsen her. Disse kvadratkilometerne er tidligere fritt hav, som ved disse to alternativer vil bli sovjetisk sjøterritorium. Det er det hele som ligger i alternativ 1 og 2. Når det er situasjonen, står man jo i relasjon til Grunnlovens bestemmelser helt på den sikre siden. Da mener jeg at det

må være enda lettere å gi en fullmakt innenfor de to alternativer 1 og 2, som altså ikke betyr avståelse av tidligere norsk sjøterritorium, men tvertimot en mindre utvidelse.

Det viser seg etter hva Utenriksdepartementets folk legger frem, at dette er nokså innviklet. Jeg skal få lov til å lese opp - det gjør kanskje det hele aller klarest - et brev fra Norges Sjøkartverk, som har målt opp de forskjellige alternativer. Der heter det:

«I besvarelse av Utenriksdepartementets brev» osv. «meddeles at flateinnholdet av det norske sjøterritorium som eventuelt avstås og eventuelt det sovjetiske territorium som vil bli norsk ved de forskjellige alternativer vil bli som følger: Det norske alternativ 1: Norge mister 16 kvadratkilometer og får igjen 8,6, netto tap 7,4» - som jeg opprinnelig hevdet. «Alt. 2: Mister 20.4 vinner 7,2, netto tap 13,2. Alt. 3: Mister 23,8, vinner 6,4, netto tap 17.4».

Det jeg antydde, var at man overhodet ikke skulle gi noen fullmakt hvor det gjaldt alt. 3, men begrense den til alt. 1 og 2, med netto tap henholdsvis 7,4 og 13,2 kvadratkilometer. Det er det Sjøkartverket har målt det ut i. Da må jeg ta i meg det jeg sa at det overhodet ikke ble spørsmål om avståelse av norsk territorium, og det som da blir tilbake, er et vurderingsspørsmål: Er dette vesentlig norsk territorium, eller er det av så lite omfang at vi kan si det ikke er vesentlig?

Trødal: Er det fiskegrunnar her?

Utenriksminister Lange: Nei, fiskegrunnen ligger i alle tilfeller på det som vi måtte komme til å anerkjenne som sovjetisk territorium. Det er Heinøgrunnen, den berøres ikke av dette, den er sovjetisk, uansett hvilket av disse alternativer som blir valgt. Det det er spørsmål om, er ikke sjøterritorium hvor det er fiskegrunn, men det er sjøterritorium som spiller en viss rolle i styggvær for innseilingsmulighetene i Varangerfjordens munning. Men etter min beste overbevisning på grunnlag av det jeg har kunnet se av karter, og etter konferanse med fylkesmann Gabrielsen, som jo kjenner forholdene der oppe, så vil et hvilket som helst av de to alternativer som det her er spørsmål om å gi fullmakt for, fullt ut tilgodese berettigede norske interesser ved innseilingen, og det vil ikke bety noe vesentlig avbrekk hvor det gjelder norske fiskerier. Et slikt avbrekk skjer uavhengig av denne opptrekning av sjøgrensen, i og med at Heinøgrunnen kommer på sovjetisk sjøterritorium.

Utheim: I utenriksministerens siste innlegg fikk jeg ikke svar på mitt annet spørsmål, og det var følgende: Hvilken rett har Russland til å hevde større interesser her

enn de som var avtalt mellom Norge og Finland? Det er et meget vesentlig spørsmål for meg. Det har vært så liten tid til å se på disse ting, at det ikke har vært mulig for meg å bli orientert.

En ting til vil jeg her nevne. Jeg kan meget vel forstå - hvis vi legger til grunn forholdet mellom Norge og Finland - at Russland da likeoverfor territorier som ikke er undergitt suverenitet av noe land, kan utvide sin grense, det er så, og det er ikke selve områdets størrelse som for meg er viktig, enten det er 7,4 eller 17,4 kvadratkilometer, men jeg er livende redd for at vi i og med en ordning av dette spørsmålet treffer prinsipiell avgjørelse i spørsmål som vi ikke har full oversikt over. Jeg ser også i de dokumenter som jeg har lest, at det reises krav fra russisk side om hel avstengning av Varangerfjorden. Man vil være fullt klar over hvilke problemer det ville reise, hvilke vanskeligheter vi da ville bli stillet overfor, når det gjelder andre makter. - Jeg våger ikke å være med å tilråde den fremgangsmåte som utenriksministeren her antydte.

Smitt Ingebretsen: Jeg må gjøre oppmerksom på en liten forskjell, kanskje en nyanse, men den er allikevel ikke - synes jeg - så liten at det ikke er naturlig å peke på den. Det ble sagt at her gjelder det ikke noen vesentlig avståelse, og da står man fritt. Men det som står i dokumentene, det er at, som kjent, er det alminnelig antatt, at det nevnte grunnlovsbud ikke er til hinder for uvesentlige grensereguleringer. Det er en nyanse av forskjell her; det er altså ikke spørsmål om det er noe vesentlig, men om det er noe uvesentlig, som her må bli gjenstand for vurdering, og da synes jeg at vurderingen faller litt anderledes ut enn den utenriksministeren her antydte.

Men jeg kan ikke skjønne at vi i denne komite kan gi våre forhandlere noen fullmakt til å avstå noe som helst av norsk territorium. Vi har ikke kompetanse til det. Hvis man mener av hensyn til forhandlingene med Russland at det er nødvendig at våre forhandlere har en viss fullmakt, får Stortinget gi denne fullmakt. Denne komite kan etter min mening umulig påta seg å gi fullmakt til avståelse av noe som helst norsk territorium. Da får saken forelegges for Stortinget, og så får Stortinget ta det ansvar det er å gi en sådan fullmakt. Jeg ser sådan på det.

Jeg mener også at vi her, som det ble sagt av hr. Utheim, har meget vanskelig for å overskue virkningene av disse beslutninger. De kan ha virkninger som vi idag ikke er oppmerksomme på, og jeg vil iallfall ikke være med på - jeg vil si likefrem at jeg ikke vil tilta meg den kompetanse som medlem av denne komite å gi fullmakten.

Andrå: Jeg kan ikke si annet enn at jeg er ikke så lite enig med den siste ærede taler. Denne komite skal

sakene forelegges for, kanskje mest når det ikke er anledning til å forelegge dem for Stortinget, mellom sesjonene osv., og da har vi enda den ting å falle tilbake på, hvis vi synes saken er så vesentlig at det ikke er tilstrekkelig at Utenriksdepartementet rådfører seg med denne komite, at da kan fire medlemmer forlange saken inn for Stortinget.

Når det gjelder hr. Utheims betenkeligheter, gjør jeg oppmerksom på at vi jo tidligere, enten det er grunnlovsstridig eller ikke grunnlovsstridig, har vært med på å forhandle om grensene der oppe. Det ble i flere år i mellomkrigstiden forhandlet med Finland, etter at finnene hadde fått Petsamo-distriktet, og til slutt kom vi til et kompromiss. Vi gav opp noe av det vi mente var norsk sjøterritorium, og Finland gav opp noe av det de mente var finsk sjøterritorium, så hvis vi i det hele tatt skal komme noe lenger med å få grensene opptrukket, må vi muligens fire på ett eller annet hold, og da helst på så uvesentlige punkter som mulig.

Med hensyn til hr. Utheims spørsmål om hvilken rett Russland har å sette bak disse kravene som det mener å ha, er dertil å bemerke at det ikke er noen ny nabo vi har fått, med noen ny rett. Vi hadde denne nabo helt til 1920, og da var det aldri spørsmål om det sjøterritorium som nå går vekk, det var aldri noen krangel om det. Det at det nå er delte meninger, kommer av at Russland i mellomtiden har fastslått 12-milsgrensen, som den gang, før 1920, bare var en tollgrense, men som nå er blitt en fiskeri- eller territorialgrense. Det er altså en nabo som vi har hatt denne grensen sammen med, som nå påstår han vil ha noe mer. Når han nå kommer med en 12-milsgrense, går han ut over hva han før har hatt. Det er ikke så meget de kvadratkilometerne av territorialfarvannet det er noen fare med, men hvis en ser på de fiskerikartene der borte, på fiskebankene, vil man se at det blir store vanskeligheter i det frie hav som har ligget utenfor territorialgrensen, men som nå denne 12-milsgrensen kommer til å influere på. Og det er ikke små vanskeligheter som kommer til å inntre på det punkt. Fiskerne har vært vant til på slutten av vår fisket, når fisken seg innover Varangerfjorden, å begynne oppe på snippen av Varangerhalvøya, og etter hvert som fisken seg innover fjorden, kom de nærmere og nærmere den russiske grense, og da fisket de inn på det område som nå ikke lenger blir fritt hav, når russerne nå påstår 12-milsgrense. Dette med 12-milsgrense er et nytt krav fra en nabo, som ikke før har hevdet den. Vi har ikke fått noen ny nabo, selv om finnene nå i 25 år har hatt dette landstykket. Det som nå foregår, er at vi skal opprette det samme forhold som var før 1920, da vi hadde russerne til nabo.

Det kan ikke være tale om å avbryte disse forhandlinger nå. Nå er grensen trukket opp. Vi har ikke fått forhandlingene forelagt i detalj, men, så vidt jeg kan

skjønne, har de gått meget pent og pyntelig for seg langs hele Pasvikelva, så landgrensen er det visst ingen sak å komme til enighet om, og jo før man kan komme til enighet med naboen, jo bedre vil det være. Jeg synes derfor nok at det er meget rimelig å gjøre det på den måte som er antydnet først av formannen her, og som utenriksministeren har sluttet seg til, at våre forhandlere fører forhandlingene videre, så man kommer fram til et resultat, slik at vi vet hva russerne egentlig vil, men at forhandlerne ikke binder seg ved å underskrive protokollene. Da får de si - de behøver ikke si det med engang de kommer bort, de kan si det på et senere tidspunkt - at spørsmålet stiller seg slik at de kan ikke undertegne noen protokoll, før de har vært hjemme og forelagt saken for de norske myndigheter. Jeg ser ingen annen utvei. Jeg mener det ville være farlig om vi, hvis vi først har fått hele landegrensen i stand helt ut til havet, kanskje også skulle la den gå i vasken. Jeg synes vi skulle holde på det som er oppnådd, iallfall, og ikke la det forskjertses på noen som helst måte, og det kan lett skje, hvis vi på grunn av dette spørsmål nå skal begynne med helt nye forhandlinger, slik at det, som hr. Utheim var inne på, måtte oppnevnes en helt ny delegasjon.

Dette er en meget betenkelig affære. Jeg vet hvordan det vil komme til å virke på fiskerne der oppe i Nord-Varanger, Vadsø og opp over mot Vardø hvis de gamle fiskegrunnene skal få en grense langt ute i havet, som de ikke må komme over. Vi vet hvordan russerne hevder sine grenser. Det er ikke som i gamle dager, i zartiden, da nordmennene stelte seg som om hele Murmansk-kysten var deres egen. De hadde jo så frie hender som bare dertil. Det er ikke slik nå. Under hele mellomkrigstiden var det så - russerne påstår at det var av forsvarshensyn, og det var det vel også, det beviste kanskje krigen - under hele mellomkrigstiden var det slik at hvis nordmennene var så uheldige at de på grunn av storm måtte inn til Russland, ble det arrestasjon i flere dager, og så ble de jaget på sjøen igjen, hvordan så været var. Og fikk de en bønne vann, var det maksimum av ydelser de fikk av russerne. Jeg antar at den nye grense langt ute i havet for fiskegrunnene vil bli hevdet akkurat på samme måten. Vi har gjort de samme erfaringer siden russerne kom fram til Pasvikelva, det var livsfarlig å komme over midtlinjen på elven, så dette er et meget alvorlig spørsmål, kanskje det alvorligste som har vært oppe på aldri så lenge. Men vi får se å ordne oss så godt vi kan.

Jeg mener at det vil være en kjempefeil hvis vi nå opptrer slik at forhandlingene stanser, så det slås en strek over det vi har oppnådd. Nå får vi løpe linjen ut. Jeg synes det er en meget fin løsning den som formannen har antydnet, og som utenriksministeren har sluttet seg til, at forhandlerne får reservere seg til slutt og si at resultatet må forelegges hjemme, før de kan undertegne noen protokoll.

Formannen: Jeg forstår ikke riktig sammenhengen i de innvendinger som er reist her. Hr. Smitt Ingebretsen sa at han ville ikke gå med på noen fullmakt. Men det dreier seg ikke om å gi noen fullmakt. Det det gjelder her, er at Utenriksdepartementet skal forme en instruks for den forhandlingskommisjon som har fullmakt. Det er oppnevnt en kommisjon, og den har fått i oppdrag å forhandle med russerne om disse grensespørsmål, og grensen er fastlagt ut til kysten. Det er ganske klart at kommisjonen må fortsette sine forhandlinger, og grensen må også fastlegges for sjøterritoriet. Det kan ikke være hr. Smitt Ingebretsens mening at vi nå skal avbryte forhandlingene og si at dette er noe vi ikke vil forhandle om, det er så vanskelige og ømtålelige ting at vi tør ikke forhandle om dem. Det er ganske klart at det må forhandles, og at den kommisjon som er nedsatt, har fullmakt til å forhandle. Det er bare spørsmål om hvilken instruks Utenriksdepartementet skal gi den for de fortsatte forhandlinger, dem som dreier seg om sjøterritoriet.

Der mener hr. Utheim at kommisjonen ikke har den nødvendige faglige kompetanse. Det gjelder folkerettsspørsmål og sjøgrensespørsmål som er av den art at kommisjonen burde forsterkes. Det kan naturligvis la seg høre. Men kunne ikke det gjøres ved at kommisjonen fikk tilstrekkelig kyndige rådgivere med ved disse fortsatte forhandlinger. Det synes jeg var en løsning som måtte være tilfredsstillende, og som måtte være å foretrekke frem for nå å forsøke å sette opp en ny kommisjon.

Da jeg antydte at kommisjonen måtte få pålegg om at den ikke skulle undertegne protokollen før den var forelagt her, tenkte jeg meg ikke egentlig at den skulle gå til Stortinget. Går den til Stortinget, som da behandler den før ratifikasjonsspørsmålet forelegges, vil det si det samme som enten en forhåndsratifikasjon eller en hindring for en avgjørelse på det tidspunkt. Jeg synes at det forsiktigste måtte være at Utenriksdepartementet kommer hit til denne komite og fremlegger resultatet av forhandlingene, og spør om denne komite vil tilrå at det undertegnes. Hvis denne komite da finner at dette er en sak som må forelegges Stortinget, så får det skje, men det tror jeg ikke er den heldigste måte å avslutte forhandlingene på. Jeg mener at under enhver omstendighet kan vi ikke avbryte forhandlingene om grensen mot Russland. Sjøgrensen like så vel som landgrensen må fastsettes nå.

Smitt Ingebretsen: Jeg har hverken sagt eller ment at forhandlingene med russerne skulle avbrytes, men jeg har sagt at når vi står overfor et spørsmål hvor det gjelder avståelse av et stykke norsk territorium, vesentlig eller uvesentlig, så mener jeg at denne komite ikke har kompetanse til å gi noen fullmakt. Nå kan en naturligvis si, som formannen sa, at her bes ikke om noen fullmakt, for

forhandlerne skal ikke undertegne før de har vært her med saken igjen. Men sådan som det ble formet av utenriksministeren, kan jeg ikke skjønne at det er noen stor forskjell på det og på en formell fullmakt. Utenriksministerens forutsetning var at instruksene skulle være at forhandlerne kunne gå med på alternativ 1 eller alternativ 2. De skulle formelt ikke undertegne, men de skulle få med en instruks, godkjent i tilfelle av utenrikskomiteen, om å kunne gå med på en løsning etter alternativ 1 eller 2. Det betyr at vi baketter ikke står fritt overfor dette spørsmål, vi har bundet oss. Kall det fullmakt eller la være å kalle det fullmakt: Realiteten er at vi innbys til å binde oss til en avståelse av et stykke norsk sjø-territorium, og det mener jeg at denne komiteen ikke har noen kompetanse til. Det får Stortinget gjøre, hvis man mener det er nødvendig for at det skal kunne forhandles. Jeg sa uttrykkelig, og deri legger jeg at jeg også forutsatte at det skal forhandles: Er det nødvendig for våre forhandlere at de har fullmakt eller instruks som går så langt, så får Stortinget gi dem den, men jeg kan ikke se at denne komite kan gi dem den.

Det var snakket om at det jo er forhandlet om landegrensen. Såvidt jeg vet, har grensemerkingen fulgt den gamle grense. Det er ikke meg bekjent - og det er, så vidt jeg vet, ikke gitt Stortinget noen beskjed om det - foretatt avvikelser fra den gamle landgrense. Når saken om sjøgrensen er brakt inn for komiteen, går jeg ut fra at det er fordi også utenriksministeren har ment at vi her står overfor noe vesentlig annet enn ved oppgåelsen av landgrensen, og det er jeg enig med ham i.

Utheim: Spesielt fra hr. Andrås side falt det en uttalelse som gjorde at jeg tror han må ha misforstått hva jeg har sagt. Selvsagt er jeg klar over at det må forhandles, men det jeg ønsker, er at det ikke må opptas forhandlinger om disse spørsmål *på det nåværende tidspunkt*, før de på et langt bredere grunnlag er gjennomgått av våre første folk her hjemme, slik at vi har oversikt over de mange konsekvenser og de mange vanskelige spørsmål som det her faktisk kan treffes avgjørelse om rent indirekte, så å si. Jeg sa at jeg har ikke hel tillit til at delegasjonen med den sammensetning den nå har, helt ut behersker materien. Det kan rettes på på den måte som formannen antydte, ved at man kan få den forsterket, eller ved at man kan få rådgivere med som behersker materien. Før vi går til disse forhandlinger, mener jeg det er nødvendig her hjemme å gjennomgå disse ting på et langt bredere grunnlag enn jeg har inntrykk av at det er gjort hittil. De dokumenter jeg har hatt anledning til å lese, gir ingen veiledning med hensyn til de mange vanskelige spørsmål som her reiser seg.

Friis: Det forekommer meg at vi her er ute på en vei hvor en glemmer menneskene for forholdsvis ubetydelige

territorielle og juridiske tvistesporsmål. Når en ikke er fagmann på disse områder, har en meget vanskelig for å ta standpunkt til de enkelte tvistesporsmål. Jeg vil derfor gjerne bare ha sagt, at det absolutt vesentlige for meg er at forhandlingene ikke fører til noe som helst brist i det gode forhold som alltid har vært til stede mellom den norske og den sovjetrussiske befolkning i grenseområdene til lands og til sjøs, og et slikt resultat av forhandlingene ville jo også stå i den skarpeste motsetning til det aktive vennsksforhold og kampfelleskap som krigsårene førte med seg. Jeg nærer heller ikke tvil om at de sovjetrussiske myndigheter helt ut nærer de samme ønsker for utfallet av forhandlingene, og jeg skulle endog tro at de også har interesse av at utfallet av forhandlingene må bli slik at det norsk-russiske naboforhold for hele den norske befolkning må fremtre som bedre og ikke dårligere enn det norsk-finske naboforhold. Ut fra det synspunkt er jeg med på å gi våre forhandlere fullmakt til med de vanlige forbehold å fortsette forhandlingene med sikte på et for begge de to interesserte folk oppriktig og varig vennsksforhold.

Lavik: Vi har no to gonger fått orientering og utgreiing om dette vanskelege spørsmålet, fyrst i går og no i dag. Eg tykkjer det låg vanskeleg til i går, og eg tykkjer det ligg endå vanskelegare til i dag.

Det er ein ny ting som er komen til i dag, som ikkje var rørt ved i går, så vidt eg hugsar, og det var den reint konstitusjonelle sida: Grunnlova hindrar oss, i minsto delvis, frå å gå med på dette, av di det blir å lata frå seg norsk territorium. No, det er ei vurderingsak. Eg meiner det var heilt ut rett av utanriksministeren at han la dette fram for oss, om det endå skulle gå slik at det kom til å seinka saka noko. Eg er viss på at han hadde fått kritikk, dersom han ikkje hadde gjort det.

Eg ser dette spørsmålet ikkje mest frå den juridiske sida - det får juristane taka seg av - men eg ser det meir frå den praktiske sida, og eg må seia at for meg ligg det såleis til rettes, ja, eg kan seia eg *kjenner* det slik at det var det beste å koma til ei ordning, og det så snart som råd er. Tilhøva har inntil i dag vori gode under grensemerkinga til lands. Det har vori «god luft» mellom dei to delegasjonane, den norske og den russiske, og det held fram enno. Og eg meiner at det var best å føra dette fram til eit *resultat* mens lufta var god. Ho kan verta verre seinare. I går låg det såleis til rettes for meg at eg kunne gå med på det som utanriksministeren kalla alternativ I og alternativ II. Eg synest ikkje at vi etter dei alternativa batt oss for mykje. Derimot låg det annleis til rettes for meg når det galdt alternativ III, for der var vi på ein viss måte - eg ser det slik og eg *kjenner* det slik - med på å godkjenna det russiske kravet på ei sjøgrense på opp til 12 mil. Er det slik, etter det som har

vori sagt, at dette spørsmålet reint konstitusjonelt sett må inn for Stortinget, så må det sjølvsagt bli lagt fram for Stortinget, men kunne det fremjast på denne måten som var nemnt av formannen, og som eg skynar utanriksministeren òg gjekk med på, at forhandlarane skulle sjå kor langt dei kunne koma, utan at protokollen vart underskriven, og såleis at protokollen måtte inn att for nemnda her av reint konstitusjonelle grunnar, så trur eg det er det beste. For meg ligg det såleis til rettes at eg trur det er best. Og ei slik ordning kunne eg gå med på. Krev den konstitusjonelle sida av saka at dette spørsmålet kjem inn for Stortinget, så må vi vel bøya oss for det. Men eg ville sjå det som ei praktisk vinning om vi fekk dette først så langt fram som råd er no medan lufta er god mellom desse delegasjonane og mellom desse to statane. Det ville vera mykje vunni om vi kunne få det i orden no.

Trædal: Eg deler det synet som hr. Andrá gjorde seg til talsmann for då han sa at denne saka rekna han for å vera ei av dei alvorlegaste vi har med å gjera. Så pass innfløkt er det heile. No ser eg det vidare slik at det blir Regjeringa si sak å avgjera kor langt ho meiner det er rett å gå før ho eventuelt vil samrå seg med Stortinget. Det er ikkje denne nemnda ei slik sak etter mitt skjøn kan stanse opp i. Det er ikkje rett at vi skal seia om forhandlingane skal halda fram. Riksstyret må avgjera kor langt det vil gå. Etter mitt skjøn er det i tilfelle til Stortinget det må gå. Då gjer det for meg ingen større skilnad om ein går fram på den måten som det tidlegare har vori tala om, at vi direkte gjev eit slag fullmakt til å underskriva, eller om ein går fram som no formannen med sanksjon av utanriksministeren vil, at dei berre skal kunne setta opp ein protokoll, men ikkje skriva under, før avtalen har vori sanksjonert her. Tilhøvet er etter mitt skjøn at sakleg sett blir vi, som det har vori hevda før her, like bundne ved den andre som ved den fyrste framgangsmåten. Det kan etter mitt skjøn ikkje skada saka om Riksstyret, dersom det finn det naudsynleg og finn høve til det, tek seg den tid som må til for å få saka inn for Stortinget til førehandsdrøfting der.

Statsråd Lange: Jeg tror man begynner å miste litt av syne hvordan det egentlig ligger til rette i dette spørsmål. Russerne hevder langs hele sin sjøgrense en 12 mils grense, og vi kan ikke hindre dem i å gjøre det. Vi kan la være å anerkjenne det, som vi hittil har gjort, og som vi fortsatt kommer til å gjøre, men vi kan ikke hindre at de i praksis hevder en 12 mils sjøgrense. Det kommer de til å gjøre selv om vi protesterer. Det det gjelder her, er et hensiktsmessighets-spørsmål i ganske vesentlig utstrekning. Det gjelder å finne en grenseoppdragning som hindrer at vi ustanselig kommer opp i konflikter som kan forstyrre det gode naboforhold som hr. Friis talte om. Vi

må se å finne en slik ordning på en sådan måte at det ikke betyr at vi fra vår side oppgir norske interesser av betydning.

Jeg har ikke bedt om at denne komite skulle gi noen fullmakt. Det er ganske klart at det er Regjeringens sak å gi en forhandlingsdelegasjon dens fullmakt. Når jeg har brakt saken inn her, er det nærmest fordi jeg gjerne vil ha et råd fra denne komite, idet vi har en grunnlovsbestemmelse som sier at man ikke kan avstå noe av den norske stats territorium, og den fortolkes derhen at under grenseforhandlinger er det allikevel adgang til uvesentlige endringer.

Jeg er enig med hr. Smitt Ingebretsen i at fortolkningen er «uvesentlige endringer» i form av en tilpasning. Noen ganske små slike «uvesentlige endringer» har det vært i forbindelse med landegrensen, det har vært fordi djupålen har flyttet seg i elven enkelte steder f.eks., men det har vært så helt uten betydning at det har ikke vært tale om å bringe det inn for noen instans. Når vi kommer til sjøterritoriet, blir det spørsmål om disse kvadratkilometrene som jeg har nevnt. Fordi det gjelder sjøterritorium, og fordi Stortinget ved tidligere høve har vist en særskilt interesse for alle spørsmål som gjelder sjøterritoriet, fant jeg for mitt vedkommende og Regjeringen i det hele at det var riktig at jeg forela for denne komiteen det vurderingsspørsmål: Anser man her at dette går ut over «uvesentlige endringer»? Så vidt jeg skjønner, er det nokså delte meninger i komiteen om det.

Jeg foreslår at jeg gir forhandlingsdelegasjonen den instruks at den får prøve seg frem på dette område, men at den ikke undertegner noe som helst, men sier at før den kan undertegne noe som helst, må det forelegges de konstitusjonelle myndigheter hjemme. Jeg tror det ville være dumt av oss hvis vi kan få en avtale om dette nå, da å la den mulighet gå fra oss, for da vil vi komme i en rettløs tilstand der oppe, en tilstand som kan skape nettopp den slags episoder som vi vil unngå for å opprettholde et godt naboforhold. Og hvis vi går frem på den måte jeg har nevnt, tror jeg ikke det på noen måte kan sies at vi går Grunnloven for nær, og da tror jeg også vi holder oss til den selvfølgelige ansvarsfordeling som det må være mellom Regjering og Storting i denne slags saker.

Jeg vil bare gjerne, fordi hr. Utheim i et tidligere innlegg antydte at Regjeringen her gikk utenfor sin kompetanse - at dette skulle vært inne for Stortinget - få dokumentere fra denne komites protokoll at dette spørsmål har vært behandlet her tre ganger av utenriksminister Lie og av meg i møte 8 mai og i møte 19 september 1946. Det har dessuten - jeg husker ikke nå datoen - av meg vært redegjort for det i Stortinget, og det er fremlagt for Stortinget og vedtatt av Stortinget en proposisjon - St.prp. nr. 1, tillegg nr. 26, 1947 - om bevilgning av de nødvendige midler til grensekommisjonens arbeid, hvor hele

saken har vært lagt fram for Stortinget, og hvor det er spørsmål om hva denne delegasjon skal gjøre av arbeid. Den side av saken må således være ganske grei, at der har vært gått fram under full hensyntagen til Stortinget og dets organer.

Olaf Christiansen: Jeg kan ikke fri meg for det inntrykk at det på enkelte hold hersker en viss overdreven skepsis når det gjelder forhandlinger med Sovjet-Russland, både med hensyn til dette tilfelle og med hensyn til forhandlinger med Sovjet-Russland i sin alminnelighet. Under de forhandlinger som har vært ført hittil om dette spørsmål og når det gjelder forhandlinger som har vært ført mellom norske og sovjetrussiske myndigheter om andre spørsmål, er det oppnådd resultater som jeg ikke skulle tro ga noe grunnlag for en slik skepsis. Utenriksministeren sa i går at forhandlingene mellom den norske grensedelegasjon og den russiske hittil har vært ført i de mest behagelige former. Det ville da være det mest naturlige at vi forsøkte å utnytte den behagelige atmosfære som har hersket under forhandlingene hittil, for derved å oppnå det gunstigste resultat for vårt land også når det gjelder fastsettelsen av grensen til sjøs. Jeg tror det kan bli mulig ved å la den delegasjon som har forhandlet om grensen til lands, fortsette forhandlingene om fastsettelsen av grensen til sjøs. Det ville jo virke litt rart om man plutselig nå skulle si at man ikke for dette spørsmålet hadde noen forhandlingsrett. Når det også uttrykkelig blir sagt at delegasjonen ikke har fullmakt til å undertegne noen protokoll, men at et resultat - hvilket det enn blir - skal forelegges Stortinget til godkjenning, skulle det være en tilstrekkelig betryggelse for oss alle, idet vi jo må gå ut fra at den norske delegasjon vil forhandle ut fra det synspunkt at man vil oppnå de best mulige resultater for vårt land. Jeg tror derfor det ville være heldig om det forslag som var antydnet fra formannens side, ble godtatt av komiteen, og at vi ga delegasjonen fullmakt til å forhandle videre etter de retningslinjer som er skissert i forslaget.

Bettum: Til hr. Christiansen vil jeg gjerne si at mitt standpunkt til saken ikke har noe med skepsis eller ikke skepsis overfor Sovjet-Samveldet å gjøre. Mitt standpunkt ville ha vært nøyaktig det samme om spørsmålet hadde gjeldt farvannet mot Sverige omkring Grisebåene. - Videre vil jeg for mitt vedkommende si at det er ingen realitetsforskjell mellom den oppfatning utenriksministeren gjør gjeldende, og den som jeg synes er riktig, nemlig at det må forhandles videre og det så snart som mulig. Jeg vil videre gjerne si at av det jeg har kunnet se av dokumentene hittil, har jeg ingen oppfatning som i realiteten avviker fra utenriksministerens. Men det som utenriksministeren begynte med i går og som han forela komiteen, det var spørsmålet om det burde gis instruks av Regjeringen, eller om saken

skulle innbringes for Stortinget. Dette har utenriksministeren også spurt om nå, det er på dette punkt han vil ha et råd, og når jeg for mitt vedkommende skal gi et råd, må jeg, når saken først er brakt inn for denne komite, si: Gå til Stortinget. Om Regjeringen på egen hånd tidligere ville gitt den instruks som er nevnt, og hvis forhandlingene hadde fått et gunstig forløp, tror jeg, i motsetning til hr. Utheim, at det ikke ville blitt noen kritikk, men når saken først er her, kan jeg ikke se annet enn at vi må gå til Stortinget, fordi komiteen jo ikke har noen kompetanse. Rent praktisk må jeg si at jeg ikke kan forstå det skal sinke saken så forferdelig meget om man fremlegger den for Stortinget.

Smitt Ingebretsen: Etter hr. Bettums innlegg kan jeg frafalle ordet.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og noe forslag er ikke fremkommet.

Utheim: Jeg vil antyde et forslag om at før man fortsetter forhandlingene med Sovjet-Samveldet om sjøterritoriet, gjøres saken til gjenstand for ytterligere bearbeidelse her hjemme, og at man så får saken forelagt denne komite påny.

Statsråd Lange: Jeg kan med min beste vilje ikke skjønne at vi kan komme et skritt videre i oppklaring av saken ved noen ytterligere bearbeidelse her hjemme. Under de konferanser jeg hadde med odelstingspresident Hambro, som vel er den mann i Stortinget som har beskjeftiget seg mest med sjøgrensespørsmål, var det et eneste spørsmål han mente burde utredes ut over det som allerede var utredet, og det var spørsmålet om det i folkerettslig teori eller praksis var noen hjemmel for å gå inn på det som har vært antydnet fra russisk side, nemlig en betraktning av hele Varangerfjorden som et lukket farvann, og så en deling av den mellom de to land som har grenser mot Varangerfjorden. Det spørsmål er blitt undergitt en grundig utredning med det resultat at vi har funnet at hverken i folkerettslig teori eller i folkerettslig praksis er det noe grunnlag for en slik løsning. Og bortsett fra det rent folkerettslige er vi dessuten i Utenriksdepartementet og også i Regjeringen av den oppfatning at det ville være utilrådelig, fordi det uvegerlig ville føre oss opp i vanskeligheter med andre sjømakter. Hva vi da skulle få ytterligere utredet som kunne ha betydning for den praktiske løsning av dette spørsmål, som til syvende og sist er et hensiktsmessighetsspørsmål, kan jeg med min beste vilje ikke forstå.

Jeg synes ikke det er nødvendig at komiteen her gjør noe vedtak. Jeg kommer nå til å gå til Regjeringen og referere forhandlingene, og så får det da bli Regjeringens

sak å ta sin avgjørelse, enten den da vil gå til Stortinget på dette tidspunkt, eller den vil, om jeg skal si det slik, ta risken ved først å gjøre det på et senere tidspunkt.

Eugen Pettersen: Etter det siste utenriksministeren sa, kunne jeg gjerne frafalt ordet. Jeg vil bare si at hvis hr. Utheims forslag om en utredning betyr en utsettelse av selve forhandlingene, kan jeg ikke stemme for det.

Formannen: Etter utenriksministerens siste uttalelse ville det vel være det riktige av hr. Utheim å ta forslaget tilbake.

Utheim: Jeg er klar over at i forholdet til fremmede land er det jo Regjeringen som har utspillet. Utenriksministeren er kommet for å søke om et råd hos denne komite. Det vi kan gjøre, er å gi vårt råd, og mitt råd ligger i innholdet av det jeg her sist har sagt. Jeg mener at saken med alle dens konsekvenser ikke er tilstrekkelig utredet til at det kan anses forsvarlig å fortsette forhandlingene på det nåværende tidspunkt. Men det behøver ikke bli noen lang utsettelse, vi måtte kunne gjøre meget i løpet av en ukes tid. Det er folk i dette land som behersker denne materie meget bedre enn noen av oss som sitter her - med visse unntagelser - som jeg hadde lyst til å se rådspurt, så vi kunne få deres uttalelse før vi treffer vår endelige beslutning.

Formannen: Ville det ikke da være riktig av hr. Utheim å forme forslaget slik at det kom klart fram i hvilken henseende det kreves mer utredning?

Konrad Knudsen: Ville det ikke da være nokså rimelig at hr. Utheim ga Utenriksdepartementet en oppgave over de menn eller kvinner som måtte vite så meget mer enn de som i dag arbeider med saken? Jeg føler meg helt sikker på at Regjeringen og delegasjonen vil søke de råd som kan gis av de personer som da blir nevnt.

Utheim: Jeg har antydnet et forslag, jeg har ikke fremsatt noe forslag. Det søkes om et råd. Mitt råd har jeg gitt i det antydende forslag, som ikke er fremsatt. Vi har flere folk her som har arbeidet overordentlig meget med hele sjøterritorie-spørsmålet. Jeg kan nevne kommandørkaptein Meyer, som jo har arbeidet meget med spørsmål om sjøterritoriet. Jeg anser ham som en autoritet på området, og jeg ville gjerne hatt f.eks. en utredning fra den mann om disse meget kompliserte spørsmål som her reiser seg.

Formannen: Det er altså med hensyn til sjøgrensespørsmålet hr. Utheim ønsker en fortsatt utredning?

Utheim: Ja.

Statsråd Lange: Jeg kan bare gi den faktiske opplysning at hr. Meyer deltok i en konferanse på 1 ½ time oppe i Utenriksdepartementet om dette spørsmål sammen med odelstingspresident Hambro, som kom opp for å snakke om saken før han reiste til De forente stater, og at vi der, etter den konferanse hvor kommandørkaptein Meyer var til stede, nettopp foretok vår undersøkelse av de spørsmål som var reist av hr. Meyer.

Utheim: Har så hr. Meyer fått seg forelagt de resultater Utenriksdepartementet er kommet til? Jeg ville gjerne ha sett hans skriftlige redegjørelse om disse spørsmål. Jeg tillegger det hr. Meyer måtte si om disse ting, megen vekt, for jeg anser ham for å være den som kanskje har studert disse spørsmål mest inngående her i landet.

Formannen: Alle vet jo at hr. Utheim har rett i at hr. Meyer betraktes som en kapasitet i disse spørsmål. Alle er enige om hr. Meyers kyndighet her, og jeg kan ikke tenke meg at Utenriksdepartementet har noe imot å ta en konferanse og eventuelt få bekreftet skriftlig av hr. Meyer det resultat han kommer til.

Statsråd Lange: Det er ingen ting i veien for at vi gjør det. Men jeg tror neppe at vi i Utenriksdepartementet kommer til å bli enige med hr. Meyer, fordi hans utgangspunkt nettopp er dette med deling av Varangerfjorden og erklæring av den som et lukket område. Det er det han mener vi skal hevde, vi skal erklære hele fjorden ut til Kap Njemetsky for lukket område, felles norsk-sovjetisk territorium, og så bli enige med Sovjet om hvordan vi skal dele det. Det er et utgangspunkt som vi kan diskutere i timevis og i dagevis, men jeg tror ikke vi blir enige om det. Og jeg vil ikke tilrå Regjeringen og jeg vil aldri tilrå Stortinget at vi skal innlate oss på forhandlinger på det grunnlag overhodet.

Formannen: Det er ikke fremsatt noe forslag, men komiteen må vel ha rett til å gå ut fra at det som er fremkommet her, vil bli lagt fram for Regjeringen, og at Regjeringen gjennom utenriksministeren blir gjort bekjent med de betenkeligheter som er kommet fram her. Skulle det så vise seg at forhandlingene fører til et resultat som forhandlingsdelegasjonen ikke finner at den kan undertegne

uten videre, vil saken komme tilbake til denne komite. Jeg går ut fra at det vil bli forholdt på den måte.

Flere har ikke bedt om ordet, og jeg skal takke utenriksministeren og de embetsmenn fra Utenriksdepartementet og fra delegasjonen som er til stede, for at de har deltatt i drøftelsen av saken her i komiteen.

Møtet hevet kl. 14.30.